

“El TNC necessita una direcció jove, que la sacsegi”

L'actriu, acompanyada per Manel Barceló i Jordi Masó, prepara un muntatge que rescata el pensament de J.V. Foix

‘L’instant i les deixes del somni. Foix per ell mateix’ s'estrena dimarts vinent al Teatre de Sarrià, el barri on va viure el poeta

Rosa Renom, fa uns dies, al parc de la Ciutadella, a Barcelona ORIOL DURAN.

Rosa Renom és una actriu que fa dècades que treballa als teatres de Catalunya. Des de la seva talaia observa les contradiccions d'un ofici que defensa la llengua i la cultura catalanes. S'exclama de la mala salut de ferro del català d'avui que, en canvi, troba dates i espectadors als escenaris públics i privats de Barcelona. I que malda per tenir un calendari raonable entre temporada a Barcelona i gires. Ara està a punt d'estrenar un muntatge a partir de textos de J.V. Foix (Barcelona, 1893-1987) amb Manel Barceló i el pianista Jordi Masó. Li agrada incorporar a la conversa el seu posat sorneguer hiperbòlic.

Per què fer un espectacle sobre el poeta J.V. Foix, avui?Va contactar amb mi la Margarida Trias, que és la que porta la Fundació J.V. Foix. En tenia moltes ganes, de fer un espectacle. Parlant vam veure que estaria bé que més enllà de la poesia, que és més o menys conegut perquè s'ha estudiat a l'escola o ens pot sonar el Sol, i de dol, ens falta conèixer el personatge i el que va representar en aquell moment. I quin moment era el d'aquella

Catalunya. Ella, que ho coneix molt, ens va començar a buscar entrevistes, escrits de textos, poesia també n'hi ha perquè també és maca, però són com aquelles targetes que ell enviava als amics, en comptes d'una postal, i ho escrivia en vers. La Margarida ho va anar seleccionant. I quan va començar la seva feina? Hem anat remenant i confegint a partir del que ja estava triat. I si trobava que faltava algun tema, per exemple sobre la llengua, ella ens proposava un altre text...Fa anys que hi ha un espectacle sobre Joan Maragall, que es fa a casa seva. Sí, però no es pot fer a casa del Foix perquè ja no és seu. Queda la pastisseria. Hi ha molta anècdota de la pastisseria? No. Comencem parlant del Sarrià d'aquella època, que és molt bonica, de les botigues, de la infantesa, de com jugaven pels carrers... Sarrià encara no era Barcelona. Ell parla de monitor de l'Esbart, quan intentava construir un projecte de forjar cultura potent per a Catalunya (no només de poesia i sardanes). Volia que hi hagués revistes que parlessin de totes les arts. I defensava que els artistes havien de ser cultes en totes les arts. Ell, per exemple, va presentar Dalí i Miró des de les primeres exposicions. Els poetes, que eren els autors de les revistes d'art, eren també els que redactaven els anuncis amb il·lustradors! Volia abandonar la imatge de la cultura de fireta de Catalunya, de folklore. També va fer un treball molt bèstia amb la llengua. Se l'ha acusat de tenir un vocabulari estrany. I és que consultava contínuament el diccionari. Ell defensava que mai es va inventar paraules, simplement les recollia. Ell deia que ens sorprendria quantes paraules segueixen vigents en indrets puntuals. El que passa és que hem normalitzat que el català és el que es parla a l'Eixample de Barcelona. Patiria si sentís el català empobrit d'avui? Avui, segons com, només sentir una conversa en català ja és una cosa estranya. I ara aquest recital coincideix amb algun centenari? No, fa anys que hi anem al darrere. Però ha costat que ens hi poséssim d'acord. És format lectura que el farem el Manel Barceló i jo. I pretenem que

s'allargui durant molts anys. Sorpren perquè Foix ha influït en molts poetes d'ara: és molt modern. Per a molta gent, l'autor és vigent. Parla de la llengua o de Catalunya i s'assembla molt al que es publica als diaris d'avui. Està bé que el tinguem com un dels pals de paller, de referència. La producció es completa amb Jordi Masó, que interpreta peces de Mompou al piano. Vam anar a buscar-lo perquè, d'entrada, ja pensàvem que li aniria bé un acompanyament musical. Ell de seguida va tenir clar que no serien músiques de diversos autors. Va pensar que havia de ser Frederic Mompou. Tenien algun tipus de contacte personal o cultural, ells dos? Sabem que Foix tenia relació amb el germà de Frederic Mompou, que era el seu millor amic. Es devien conèixer, el poeta i el compositor. Són del mateix any i van coincidir en el moment poètic, però no hem trobat res que els vinculi. Van morir pràcticament el mateix any. Masó tenia clar que la música havia de ser de Mompou. I és que l'espectacle, en certa manera, també es refereix al músic. Coincideixen en la mateixa època: un l'explica amb versos i l'altre, amb la música. L'obra va desenvolupant temes. Quan parla de Dau al Set se sorprèn perquè era un grup d'artistes que marxen a nedar i descobreix que no en sabien. O que confiava que prosperessin i aviat van acabar tots barallats. Foix es mira la cultura com un tot. L'obra ensenya l'evolució del seu pensament. Acabem amb l'últim text que va escriure. Avui és necessari un espectacle que parli de la llengua? I tant. És terrible. Això ens explica que alguna cosa hem fet malament. Veiem que el món és dels joves i, si no els interessa, ja podem lamentar-nos els dinosaures. Potser una excepció és la recuperació del Correllengua, no? Tot i que no sigui una línia majoritària entre els joves. S'ho han fet seu. En certa manera som com als temps de Franco, en què es tractava de resistir. Abans l'adversari era molt clar, ara és molt més difuminat, no? És perillós. No m'havia imaginat mai que hauríem de tornar a barallar-nos per defensar el català a l'escola. Ara hem de tornar a reivindicar-ho? Però és veritat que jo mateixa, si veig algú que no m'entén, canvio la llengua. Caldria mantenir-la i que vagi entenent-ho. Som els primers que hem de defensar que el català és necessari, però no aguantem prou. Potser és això que "alguna cosa hem fet malament", no? Sí, però els que ara se'n queixen, de la branca pujolista, tampoc en van fer massa. Perquè es va fer la immersió lingüística però no es van preocupar d'actualitzar-la, de fer-ne un seguiment. No és ara que no va la política lingüística, ja fa molts anys que anem pel pedregar. Crec que s'ha de ser una mica valent, i ara no ho som. La sort és que hi ha plataformes socials que treballen des de baix. Ara hi ha el debat de si TV3 ha d'incorporar influenciadors a les plataformes per recuperar el català entre el jovent. El problema és que TV3 ja no és tan valenta com ho era abans. Potser això ajudaria a reenganxar molta gent. El meu home és francès i va aprendre el català mirant la televisió. Abans hi havia uns programes de documentals molt bons. Tant de bo tornin! Si no fas una programació interessant, deixen de ser referents i oblida-te'n dels influencers o no. Per una altra banda, no puc entendre com poden estar a totes les xarxes. Jo no tinc pas temps, i només responc mails! Hi ha la imatge que un actor rep propostesi opta per fer-les, o no. No és una persona que impulsa un espectacle com seria des de l'autoria o la direcció. Depèn una mica de les circumstàncies. Quan vaig començar, m'anaven trucant. Però hi ha un moment que tens ganes de fer una cosa pel teu compte. Però a mi no m'agrada escriure ni dirigir com altres intèrprets. Però amb la pandèmia sí que vaig obrir la finestra a investigar i triar textos entre Casares i Camus, que vam acabar fent al Teatre Lliure. Vaig veure que me'n sortia i que m'agradava, sense posar ni una paraula. Tampoc amb el Foix: totes les paraules que diem són seves, no ens hem inventat res. Són projectes petits que també són gustosos de fer. Ara, res de muntar textos per al TNC, que no sabria com fer-ho! També és un recurs per aconseguir-se feina, no? Sí, és tenir feina, però és que també ens agrada. Ens permet treballar a una distància curta, saludar el públic, sense la màscara del personatge. I també perquè avui les feines van com van. T'acorden fer una obra per d'aquí a tres anys i els bolos seran per al 2035! Sí, molt bé, però què fem mentrestant? Si fas una peça petita no cal fer tantes combinacions de calendaris amb els altres. Cadascú va fent trencaclosques. Els programadors et donen una data per a cinc anys. Mare meva, si potser llavors ja som tots americans, si aquell president encara hi és! Abans era més humà. Preparaves una obra, durava la temporada. Després feies la gira. En preparaves una altra... Ara, de 'La majordoma' té bolos previstos? Ara ho hem aturat. És un monòleg exigent i cal repassar-lo per fer gira. I perquè, a vegades, potser no pots agafar una feina per culpa d'una actuació puntual. Amb la seva trajectòria, s'interessa per treballar amb algú en particular? No ho he fet mai. Per exemple, encara no he treballat amb el Julio Manrique de director. Jo he anat trobant feines per circumstàncies. No sé si la gent els va trucant... Ara, sí que a vegades ens diem "Hauríem de fer alguna cosa", informalment, i si apareix l'oportunitat es fa. Però no vaig trucant a la gent a recordar-los-hi... És

important ser a la cartellera per demostrar que s'està en actiu? Vull pensar que, després de tants anys, ja saben que hi soc. Hi ha el perill que es pensin que una s'ha jubilat. Se la relaciona molt amb papers dramàtics. Fa temps que no fa comèdia! M'agrada anar canviant de registre. En els darrers temps la dramàtúrgia contemporània catalana ha agafat lloc a la cartellera. Abans l'acaparaven la dramàtúrgia britànica o els clàssics; ara hi ha més equilibri, no? Si tan malament estem fent les coses amb la llengua, com és que al teatre té una època brillant? Perquè en teatre es consolida l'esperit de resistència. Per exemple, amb la intel·ligència artificial ara hi ha el debat de què passarà. Sabem que inventaran els hologrames i ja hem vist que ens poden robar la veu, però de moment l'actuació en viu té un sentit. I teatre en català, sí, s'hi va. La presència d'autors i autores que escriuen i publiquen és molt important. Potser no el llegeixen (es pot llegir teatre) però l'escolten, que ja és alguna cosa. La seva carrera professional l'ha centrada a Catalunya. Sí. He fet algunes produccions de teatre i algun capítol d'una sèrie a Madrid. Però és veritat que tot m'ha anat sortint aquí. No he hagut d'anar buscant. Abans estrenaves en català i després feies una versió en castellà i la feies a Madrid i jo ja estava contenta d'anar-hi. Ara, clarament, ja no es fan gires a Madrid. Abans s'anava més al País Valencià i a les Illes. Per què no s'hi va més? Costa massa. És un mercat important perquè compartim llengua i ens permetria augmentar les gires. De fet, avui, les gires són molt més petites que fa dues dècades, no? També passa que ara hi ha moltes més produccions. I els teatres tenen pocs diners i han de triar entre moltíssimes propostes. I sovint trien les del repartiment menor. El que està molt bé és que ara hi ha molts teatres arreglats a Catalunya, començant per la xarxa d'ateneus. Un poble pot ser molt petitó però té la seva sala preparada. Per què no s'utilitzen més aquests ateneus de manera professional? Perquè, com que la cultura no està prou valorada, el pressupost que s'assigna als petits municipis l'acaparen principalment les activitats de la festa major. Estaria molt bé descentralitzar la cultura. Hi ha molts municipis que han anat creixent. Està molt bé que facin autocars per venir al TNC, però també que no sempre s'hagin de desplaçar a Barcelona per veure una obra. Tot això s'està intentant. Miren de posar-hi festivals específics, per exemple. A mi m'agrada anar de bolos. És molt diferent el públic de Barcelona del de comarques? El públic de diumenge encara és diferent del de la resta de la setmana? Sí, perquè ja és la gent que no arriba de treballar. No estan cansats com la resta de la setmana. Diumenge ja han fet el tortellet i el cigaló. I també ve públic de fora de Barcelona que ha vingut a passejar. És un públic més relaxat. Abans era gent gran, es veia com brillaven els caps. Ara potser sentim mòbils, però és gent que va al teatre igualment i està molt bé. Als pobles els passa una mica això: si és l'activitat central hi van amb més ganes. Poden venir sense saber què van a veure. Jo m'he trobat gent que venia a veure el monòleg de La majordoma com si fos el Buenafuente! I els veus estranyats, preguntant-se: "I això quan farà riure?" Però això també està bé. Potser és la manera que coneguim altres formes. Potser no els fa riure però veuen que també els agrada. Sovint, els programadors municipals es queixen si hi ha canvis al repartiment importants. Perquè contracten pensant que hi haurà intèrprets coneguts i després resulta que són uns altres. Apropa el públic si actuen els personatges de les sèries de sobretaula? No ho sé. A mi no m'ha sortit més feina al teatre perquè hagi fet una sèrie. Alguns hem entrat a la televisió quan ja portàvem una carrera de teatre a les espatlles. I no hem percebut tant la diferència perquè hagi treballat a La Riera. Potser els més joves sí que veuen el canvi. Va molt al teatre com a espectadora? Ara vaig a veure espectacles de sales petites. Sovint, sense saber què vaig a veure. I tinc sorpreses. Els joves estan molt més ben formats. Hi ha moltes propostes diferents. I no em fa mandra. Jo espero que les obres t'interpel·lin; m'agrada que et portin a un altre lloc, sigui el que sigui. Després ja renegaràs, discutiràs. Que et facin pensar, riure, plorar. És igual si ve d'una adaptació literària o si és una comèdia, o un drama, o el que sigui. Ara es fan adaptacions literàries potser per l'angúnia d'afrontar un Shakespeare en vers que, en el fons, parlen de l'home, de nosaltres, que és important. Però són unes barreres que espanten davant d'un text molt més col·loquial, d'una novel·la. Qui ha de ser el nou director, o directora, del TNC? Hauria de ser algú més jove, que sacsegi, que remeni les bases. El que no acabo d'entendre és la necessitat que sigui un director de teatre. El Cesc Casadesús va fer molt bé la direcció al Mercat de les Flors. I això permet estalviar les discussions de "Ui, ves, aquella obra gira perquè és seva". Hi ha d'haver algú que hi entengui, però potser no cal que sigui un director de teatre. També passa que quan un actor passa a director ja ningú se'n recorda, d'ell d'actor. És el cas del Manrique. La direcció d'un teatre és molt absorbent i t'impossibilita fer d'actor durant un grapat d'anys. Jo no m'hi proposaré pas. Però això no és possible si a les bases demanen una notable trajectòria,

que potser l'acabes tenint quan ja en tens 50! Sí, és clar. No sé pas què demanen les condicions del concurs. El TNC és un gran transatlàntic. La Carme Portaceli l'ha sacsejat a la seva manera amb noves adaptacions. Per exemple és el mandat en què s'ha aconseguit, per fi, la internacionalització de les produccions. Potser no cal que sigui jove, però sí una mentalitat jove. Ara que potser no sé si és possible sacsejar un vaixell tan gran. Però, per exemple, per què no hi ha un bar restaurant al TNC? Ara sí que hi han posat un bar amb cadires maques. La Carme s'hi ha barallat. Quan sorties de la funció, després de desmaquillar-te, ja només quedaven xips! Per què als teatres ja no hi ha restaurants en què et puguis quedar a sopar després, ara que les funcions acaben abans i dona temps per sopar allà mateix? Els fa por que ens quedem a criticar a tothom? S'ha intentat al TNC altres cops. I, pel que es veu, no ha sortit bé. Potser demana un pressupost elevat. Sí, però tampoc s'entén. No cal que facin delicatessen. Potser un bon pa amb tomàquet. Ara, la plaça de les Arts sembla Oklahoma, nois! El teatre amb el restaurant més mogut és la Beckett, no? Perquè està a peu de carrer i és més fàcil.

Publicat a:

-El Punt Avui. El Punt Avui 15-05-2026, Pàgina 6

Font del document:

<http://www.elpuntavui.cat/cultura/article/19-cultura/2642834-el-tnc-necessita-una-direccio-jove-que-la-sacsegi.html>